

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K;
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so politične preste.
Ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Recepti se ne vračajo,
gugurati. Knjopena polit-vrsta
(širina 88 mm) za enkrat 20 v.,
večkrat po dogovoru.

78. števil.

V Ljubljani, v soboto, dne 31. julija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
"Rdečega Prapora", Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
"Rdečega Prapora", Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Španske skrbi.

Strašno je Španija sedla v koprive. Nepričakovani dogodki so presenetili vladno in ustrašili kralja; v Maroku je vojna akcija nesrečna, v deželi se razširja revolucija, v Madridu se pa izgubili glavo. Blazna misel imperializma, ki strši v vladajočih krogih velikih držav, se je bila polastila tudi španskih močtev. Dasi bi bilo doma polne roke dela, ker ni skoraj nikjer na svetu toliko bede, kolikor v klerikalni Španiji, je hotela vlada postati slavna, pa se je podala v pustolovščino, ki jo že danes drago plačuje.

Španija je imela v Maroku že mnogo opravka. Kmalu po odkritju Amerike je osvojila Melilo, a neprenehoma se je morala bojevati za to posest in veliko krvi se je prelilo zanje. Še se spominja ljudstvo na Španskem na vojno iz leta 1859. Kolonisti so pretrpeli mnogo škode od maročanskih domačinov in Španija je zahtevala od sultana Sidi Mohameda odškodnino in zadoščenje. Ker ni dosegla, kar je zahtevala, je napovedala vojno; po dveh krvavih, a zmagovitih bitkah se je sklenil mir, po katerem je Španija dobila nekaj zemlje okrog Ceute in 20 milijonov piastrov odškodnine. Sidi Mohamed, naslednik Mulej Hasana, je dosegel prijateljstvo raznih evropskih dvorov; leta 1880 je bila v Madridu prva maročanska konferenca, na kateri se je sklenilo, da bodo vse velesile smatrale maročanske podanike za svoje varovance. Toda že leta 1893 je prišla Španija zopet v konflikt z Marokom, ker so domačini napadli trdnjavo pri Melili. Šele, ko je sultan poslal svojega brata h Kabilom z ukazom, da odlože orožje, je nastal mir. Leta 1894 se je sklenila s sultanom pogodba, po kateri se je moralo Maroko zavezati, da plača Španiji 20 milijonov pezov in da zagotovi mir med Kabilom, Med Marokom in Melilo se je

dolečil pas zemlje kot nevtralno zemljišče, kjer je bil sultan dolžan imeti stalno posadko za varstvo proti napadom. Od vseh teh bojov ni imel španski narod nič koristi, prelil je pa toliko krvi, da ga razburja vsaka misel na Maroko.

Povedali smo že, kako so nastali sedanji nemiri. Španija je začela graditi železnico, da bi dvignila svojo trgovino. Kabile je ta stavba silno razdražila, ker jo smatrajo za sredstvo, s katerim bi Španija razširila svojo moč v deželi in si osvojila nove kraje. Kabili so divje, nad vse svobodo ljubeče plemo, ki ne priznava nobenega gospodarja in posebno sovraži Špance. Pozvali so najprej delavce, naj opuste delo pri stavbi železnice in ko je poziv ostal brez uspeha, so jih napadli, nekatere ubili, nekatere ranili, nekaj jih je pa zbežalo. Ko je vlada dobila poročilo o dogodku, je brez pomisleka in brez prevdanka sklenila, poslati "kazensko ekspedicijo", da se mašuje nad Kabilom.

Politično je bil ta korak skrajno nezmisljen. Ali tudi z vojaškega stališča je bil naravnost blazen. Iz Mehike imajo Španci toliko kupčijskih zvez s Kabilom, da bi bili morali poznati njih moč, njih razpoloženje, orožje i. t. d. In to znanje bi jim bilo moralo povedati, da je treba za premaganje Kabilov velike vojaške moči, katero cenijo večaki na 100.000 mož. Španci pa so začeli boj s tako nezadostnimi močmi, da je bil poraz neizogiben. Sanjalo se jim je o vojaškem izprehodu, naenkrat jih je resnost položaja presenetila tako, da so kar hiteli v zagato.

Ko so prišle vesti o prvih porazih in izgubah na Špansko, je vlada sklenila, poslati nove čete v Maroko. Naenkrat se je pojavila nova težava, strašnejša od boja v Maroku. Ljudstvo je obsodilo vojno, vojaki so poteptali disciplino, na deželi pa je izbruhnila nezadovoljnost v pravi revolucionarni obliki. Ljudstvo ne mara te vojne, vojaki se upirajo, nemiri se pojavljajo na vseh koncih in krajih; v Barceloni je prišlo do prave bitke, v kateri so

grmeli tudi topovi. Razglašeno je obsedno stanje, a če bo to pomagalo kaj vladi, je veliko vprašanje.

Novejše vesti poročajo o položaju:

Madrid, 29. julija. Kralja so pri včerajšnjem dohodu v Madrid izžvižgali. Položaj v Kataloniji je jako resen. Kolodvor v Barceloni je odrezan od sveta in vojaško zaseden. Tudi promet s Francijo je ustavljen. Vsem časopisom je prepovedano izhajati. Na barikadah so bili krvavi boji. Civilni guverner je odstopil. Vojaki so se opetovano upirali streljati na množico. Trgovina je popolnoma ustavljena. Vsa Katalonija se je uprla. V Barceloni je pri nemirih streljala tudi artiljerija, posredovala je tudi mornariška infanterija. V drugih španskih okrajih je razmeroma mirno. Vlada uradno poroča, da je španske poraze s Kabilom popravila najnovejša sijajna zmaga španskega orožja.

Madrid, 29. julija. Mnogo požigalcev je bilo vsled ohsednega stanja danes zjutraj ustreljenih.

Barcelona, 29. julija. Demonstranti so naskočili samostan siromašnih redovnic. S kraljevim dekretom so suspendirane za vso Špansko ustavne garancije.

Madrid, 29. julija. (Uradno.) Po celi Španski izjemši Barcelono je mir. V Barceloni strelja artiljerija na barikade.

Melila, 29. julija. Takoj po izkrcanju enega oddelka čet, ki so prišle in Barcelono, so bili ustreljeni en korporal in devet vojakov, ker so pometali med vožnjo v morje orožje in grdili svoje predpostavljene. Tudi v Malagi je bil ustreljen en vojak, ker je dal zausnico nekemu častniku.

Madrid, 29. julija. Vlada uradno razglasa, da je v včerajšnji bitki s Kabilom padlo 200 španskih vojakov, a je skoro gotovo, da je še enkrat toliko žrtvev.

Dalje glej "Zadnje vesti".

Naročajte in širite naš list!

PODLISTEK.

Vprašanje.

Dalje.

Ali ste že videli avtomat, ki ima muhe? N. p. na železniških kolodvorih tisti avtomati za slaščice, čokolado, užigalice, kolonjsko vodo i. t. d.? Vi vržete deset ali dvajset vinarjev vanj, kakor vas poučuje napis, potegnute za držalo, kakor je predpisano, in sedaj bi morali pasti vaši bonboni ven. A nič ne pade, čeprav vidite, da so bonboni notri. Kaj se je zgodilo? — Avtomat ima muhe, kdove odkod in zakaj?

Nekaj takega je bilo nocoj z Manico. Spati ni mogla in muhe so ji brenčale po glavi.

Zunaj je sijal mesec in ker na oknu ni bilo nobenega zastera, je kupal povsem predrzno v njeno malo sobico. Morda je bil on tega kriv? Ljudje pripovedujejo čudne reči o mesecu.

Morda je bilo pa kaj drugega. Taka preiskovanja so dokaj težavna in navadno ne privedejo do zaželenega cilja. Glavno je pač to, da Manica ni mogla spati. In da so ji muhe letale po glavi. To je čudno, kajne? Kako bi prišle muhe v njeno glavo? Pa vendar je bilo tako. Morda niso bile ravno muhe, znabiti ji je kaj drugega brenčalo v možganih, a vsekakor je bilo nekaj tam, česar drugače ni opazala ali čutila. Morda v prejšnjih letih kdaj...? Morda so ji ravno prejšnja leta zašla v glavo? ...

Prejšnja leta!

A kako bi bilo to mogoče? Saj so izginila kakor bi bila umrla in mrljci se ne vračajo. Čemu torej to? Ona bi rada spala... ne! Ni res! Spala... Ne, ona bi rada nekaj drugega. Kaj? Tega ne ve. Toda gotovo nekaj drugega. N. pr. kopati se v tisti mesečini. To bi bilo nekaj nenavadnega. In vsekakor bi rada nekaj nenavadnega. Zdajle, po noči. Kajti podnevi ni časa. Po dnevi mora delati, ker drugače ne bi bilo kruha in tedaj bi morala umreti.

A zakaj ne umreti? To bi bilo vsaj nekaj, kajti drugače itak vse skupaj ni nič. Ali je pravično, da mora tako živeti? Kaj pa ima od življenja in od sveta? Kaj je življenje in svet? Ali je njen vsakdanji pot v tovarno in iz tovarne, delo podnevi in spanje ponoči, življenje? Čemu vse to, čemu?

Za boga, povejte mi, odkod so prišle te misli v njeno glavo, zlasti tisto zadnje vprašanje?

Čemu?

Ali so je prinesla prejšnja leta? In odkod so prišla tista mlada, mrtva leta v tej mesečni noči?

Avtomat se je nekako instinktivno jel zavedati, da ni avtomat, da je živo bitje, da je ženska. In Manici je zarojila misel po glavi, da bi moralo življenje biti drugačno.

Čemu je sploh na svetu?

Pa te vražje misli niso ropotale samo po glavi. Tudi njenega srca so se polotile. Tudi tisti

kamen je začel vpraševati: Čemu utripam? Čemu opravljam svoje delo? Mar nimam nobene pravice na svetu? Ali nisem žensko srce, kakor vsako drugo? ...

Tam v mesečini, ki se je razlivala na podu, se je pojavila senca. Njeno srce je zakričalo:

Kje je moja mladost? Zakaj je izgubljena? Kdo mi jo povrne? ...

Povejte mi, ljudje, kako je to prišlo?

Manica ima sedaj okroglih trideset let in to srce, ki je že štirinajst ali petnajst let molčalo, se oplaša in tirja nekakšne pravice. Sedaj! Dovedite mu vendar, da je to prepozno. Morda je srce še kaj vredno, to se mu lahko prizna. Saj ni imelo niti priložnosti, da bi bilo postalo slabo. Toda pojasniti se mu mora, da pride srce v zadnji vrsti v poštev. Če bi bilo lice. To še, še. A še prej se treba ozirati po drugih rečeh, ki niso v nikakršni zvezi s srcem in obrazom.

Lice je bilo nekdanj lepo. A sedaj ima Manica okroglih trideset let in več kot polovico te dobe je preživela v tovarni. Saj se nihče ne čudi, da so rože pobledele, da je koža pormenela in postala ohlapna. To se navadno zgodi.

A kako to dopovedati srcu, ki noče poslušati? Zbudilo se je in sedaj sanja o nekakšnih svojih pravicah. Tiste muhe v glavi mu pa sekundirajo: Čemu to življenje, ta praznота, ta puščoba?

Politični položaj na Goriškem.

(Poročilo sodruga dr. Tume na goriski deželni konferenci.)
Dalje.

Pred seboj imamo štiri stranke: Klerikalno, narodno-napredno, agrarno in socialno-demokratsko stranko. Naša kronovina kaže v celi Avstriji najmanj politične zgodovine, kajti do leta 1896 se ne kmečko, ne delavsko ljudstvo ni zavedalo političnega življenja. Morda je bil prvi pravi politični nastop v deželi ravno nastop socialne demokracije. Izven tega res političnega dela socialne demokracije iz Trsta ni bilo na Goriškem ne političnih nazorov, ne zmiselne agitacije, ne strankarskega dela, ne življenja. Vladala ni na slovenski strani ne klerikalna, ne liberalna stranka, ampak stranka brez vsakih načel. Na italijanski strani pa je absolutno vladala stranka signorie, t. j. veleposestnikov, ki jo še danes predstavlja dr. Pajer. Proti volji te stranke se na Goriškem sploh ni moglo ničesar storiti. Ker je bila utrjena, predno je bil še deželni zbor ustanovljen, je bila na Goriškem dejansko samo njena struja zastopana, t. j. gospodarska struja furlanskih veleposestnikov. Njih volji se je uklonilo vse in za njimi so capljali zastopniki slovenskega ljudstva brez smotra, programa in dela. Leta 1906 se je obrnilo toliko, da so se Slovenci jeli zavedati svoje zanemarjenosti in menda sem bil jaz tisti, ki sem zaklical: «Klobuk z glave pred teboj, kmečki delavec! Še vidiš gradeve, katere ste tlačani sezidali; sami se morate dvigniti; sami morate postati politična stranka, če hočete živeti boljše človeško življenje!» Ta klic novince-politika pa je zasejal tudi prvo kal razdora na slovenski strani in z njima začetek političnega življenja. Tedaj se je zavedlo duhovstvo, da utegne na Goriškem zapihati sveža sapa. To je bil prvi in pravi vzrok delitve slovenskih strank, da se je razvila na eni strani klerikalna, po vzgledu kranjske klerikalne stranke, po drugi strani pa napredna stranka. Da je bila ta osnovana iz prva res na demokratični podlagi, kažejo temeljne točke programa: V verska in cerkvena vprašanja se stranka ne vtika, t. j. vera je zasebna stvar. Svobodna šola in svobodno učiteljstvo! Pozdravljamo gibanje delavstva, želimo mu krepke organizacije, katero hočemo pospeševati. Čitajte danes gorisko «Sočo», pa vidite naprednost in demokratično strujo! Temelji te prve napredne stranke so bili misljeni torej demokratično, da ta napredna stranka, združena z delavstvom, vrže klerikalno nadvlado na Goriškem in da pripravi boljša pota za programatično in načelno delovanje.

Kaka je klerikalna stranka, ne bom slikal, ker bi bilo odveč. Iste faktorje ima kakor povsod: Od kaplanov do fajmoštrov in škofov gor do nezmotljivosti rimskega papeža je ena sama svetovna organizacija. Zato ne sme biti vprašanja, ali moremo iti s to stranko ali ne. Bila je od nekdaj tlačiteljica vsake svobode, a delavstvu se je laskala, ker je uvidela vso prihodnost v delavskih masah.

Naenkrat pa so tiste muhe zopet avtomatova mlada leta.

— Poglej nas, srce! Kar še pride, bode vse tako, kakršne smo me. Nič novega več. Same dolgočasne muhe.

Ali tisto „čemu“ ni hotelo obmolkniti. Če je res, da ne bode ničesar več, torej čemu . . .

In to vprašanje je napolnilo malo sobico do stropa, do zadnjih kotičkov, vleglo je v njeno dušo, zavrtelo se je v njene možgane in ji ni dalo spati.

Celo noč jo je mučilo: Čemu? Čemu?

Zjutraj je vstala kakor vsak dan in odšla v tovarno.

Na poti je zagledala travo in cvetlice, katerih drugače nikoli ni opazila. In vse to, vrh tega grmovje, drva, solnce, vse, vse je je vpraševalo: Čemu? Čemu? Iz ropotanja strojev, iz šustjenja prediva, iz vsega, kar je bilo okoli nje, kar ji je prišlo pod roko, se je dvigalo vprašanje: Čemu? . . .

Oh! Vprašanje je ostalo vprašanje. V njenem avtomatičnem življenju se ni nič izpremenilo — morda je bilo prepozno. — Samo njene oči so dobile čuden, vprašajoč izraz.

Avtomat je delal še nekaj let . . .

Ko je Manica ležala v krsti, sem jo videl. V njenem obličju ni smrt ničesar izpremenila. Meni se je zdelo, kakor bi tičal v njenih steklenih očeh vprašanje:

Čemu? . . .

Zato je povzročila krščansko-socialno gibanje, ki pa nima namena pospeševati razvoj delavstva, ampak je le pretveza, s katero se hoče ohraniti duševna in gospodarska politična nadvlada.

Nova narodno-napredna stranka je precejšna uganka. Po eni strani ima razširjeno glasilo, polno demokratičnih fraz, na drugi strani pa jo dejansko vodi mala klika, ki brezobzirno izkorišča gospodarske zavode v osebne namene. Precej moči ima ta stranka, ker je naše gorisko ljudstvo z 90% proletariat, pa ogromni večini mali kmet in kolon, ki živi slabše od vsakega fabričnega delavca. Ti pravi proletarci čutijo, da so izkoriščani od vseh strani in da imajo skupnega nasprotnika v veleindustriji, veletrgovini in veleposestvu, ali ne zavedajo se tega jasno dovolj in vidijo glavnega krivca v duhovščini, češ, ta nas je vodila stoletja in zato je kriva naše zaostalosti. Zato se po shodih vpliva na mase najbolj, ako se udriha po farjih. Na gospodarski položaj in na politične ideje se ni treba mnogo ozirati, s frazo: v boj proti farštvu! se lahko mase ugrejejo.

Drugi vzrok je izrabljanje narodnostne ideje. Na Goriškem je italijanska liberalna stranka signorie izkoriščala narodnost in vodila imperializem v svojo korist zares mojstrsko in ima za to tudi sposobnega človeka. Goriški Italijani, dasi v manjšini, so si znali ohraniti vso politično moč, pridobiti vse sinekure in vodijo sedaj vse gospodarsko kapitalistično delo. Slovenci si niso bili zmožni priboriti najmanjšega uspeha. Zato je bilo lahko vzbuditi in vzgojiti med Slovenci narodno sovražstvo do Italijanov. Tista italijanska signoria pa je gnetla in gnete italijansko ljudstvo še bolj nego naše. Danes je revščina med Furlani večja in hujša nego med našimi kmečkimi posestniki.

Napredna stranka identificira tako najlažje kapitalistično izkoriščanje z narodnostnim, zato lahko uspeva v bojnim klicem: «proti farštvu», «proti italijanstvu». Seveda ni moči povedati, kaj je storila do danes politično v tem boju. Povedati bi bilo kvečjemu, da so se slovenski poslanci, kadar je šlo za kake napise na kolodvorih in poštah, letali pritoževati, izven tega pa ni na kaj pokazati.

Leta 1900, ko je napredna stranka prvič nastopila z demokratičnim programom, je zavladovala v hipu po vsej deželi. Ko so bile onega leta volitve v državni zbor, je vlada sama konstatirala, da je klerikalizmu odklenalo. Tržaški namestnik se je obrnil na vodstvo napredne stranke, da bi ves slovenski del dežele nastopil združeno in podpiral vlado proti iredenti in liberalizmu v Furlaniji. Takrat se je ponudilo slovenskemu delu velikih gospodarskih ugodnosti: Ureditve Soče od izvira do morja, regulacija Vipave od izvira do izliva, ustvaritev cestnega omrežja i. t. d. To so take gospodarske ponudbe, ki bi morale našo deželo vzdigniti. Napredna stranka je po vplivu sedanjega voditelja to odklonila, ker je šlo le za osebna vprašanja Gregorčič-Gabršček. Moje ime je prišlo kakor odbijač med vagone: Tuma — predstavitelj napredne ideje, Gregorčič — predstavitelj klerikalizma, — interes Gabršček. Dalje prih.

Poslovník

zaupniškega zbora jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu.

1.) Število zaupnikov jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu je neomejeno.

2.) Zaupnik je lahko vsak, kdor priznava celotni program socialno-demokratske stranke; biti mora član kulturne, v zmislu socialno-demokratskih načel, delujoče organizacije.

3.) Vsak zaupnik je dolžan vplačevati po strankinem zboru in po zboru pristašev jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu določene strankine prispevke.

4.) Zbor zaupnikov jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu sestoji:

- a) iz zastopnikov krajnih organizacij jugoslovanske socialno-demokratske stranke v mestu in v tržaški okolici;
- b) iz zastopnikov strokovno, gospodarsko in kulturno v smislu socialno-demokratskih načel organiziranih sodrugov;
- c) iz zastopnikov, ki jih izvolijo sodrugi v posameznih tovarnah, delavnicah in drugih podjetjih.

5.) Krajne organizacije zastopa v zaupniškem zboru krajni odbor. Vendar imajo člani krajnih organizacij pravico, izvoliti v zaupniški zbor poleg

krajnega odbora še za vsakih 20 sodrugov po enega zastopnika.

Strokovno, gospodarsko ali kulturno organizirani sodrugi izvolijo v zaupniški zbor za vsakih prvih 30 članov po enega in za vsakih nadaljnjih 20 članov še po enega zastopnika, sodrugi v posameznih tovarnah, delavnicah in drugih podjetjih pa za vsakih 10 sodrugov po enega zastopnika.

6.) Tako sestavljeni zaupniški zbor ima pravico imenovati zaupnike tam, kjer je bila volitev nemogoča.

7.) Vsak zaupnik mora biti potrjen od zaupniškega zbora. Zaupniški zbor sme in mora odkloniti izvolitev takih oseb, ki ne bi bile sposobne za važni posel zaupnikov, ali ki bi se bila že izkazale nevredne zaupanja sodrugov. Taka odklonitev mora zaupniški zbor v teku petih dni naznaniti prizadetim volilcem, ki imajo pravico priziva na zbor strankinih pristašev. Proti odločnosti tega zbora ni priziva.

8.) Zaupniški zbor sestavlja strankin svet za mesto Trst in okolico in je za vse sklepe odgovoren zboru strankinih pristašev.

9.) Zaupniški zbor si izvoli iz svoje srede predsednika, podpredsednika in dva tajnika. Vsi štirje imajo pravico prisostvovati sejam političnega odbora s posvetovalnim glasom.

10.) Predsednik, ali ob njegovi odsotnosti podpredsednik, sklicuje zaupniški zbor ter vodi seje. Tajnik, prvi ali drugi, napravi od vsake seje zapisnik ter mora imeti urejen imenik zaupnikov, ki ga prečita takoj na začetku vsake seje zaupniškega zbora. Tako prečita tudi zapisnik poslednje seje, ki ga po odobrenju zaupnikov podpisuje: predsednik, tajnik, en član političnega odbora ter dva navzoča zaupnika.

11.) Seje zaupnikov so tajne; vršiti se morajo vsaj dvakrat na mesec in kadar smatra zaupniški predsednik ali politični odbor, da je potrebno.

12.) Zaupniki se vabijo na seje potom glavnih zaupnikov pismeno, v „Rdečem Praporu“ ali pa na drug, od zaupniškega zbora določen primeren način.

13.) Seje zaupnikov so sklepčne vedno ob vsakem številu navzočih zaupnikov ter se prično vedno točno ob določeni uri, če le mogoče ne kasneje od pol devetih zvečer.

14.) V področje zaupniškega zbora spada:

- a) politična in volilna agitacija in organizacija v mestu in tržaški okolici;
- b) imenovanje zastopnikov na celokupna strankina, deželna in mednarodna glasovanja;
- c) imenovanje kandidatov za politične in administrativne volitve;
- d) diskusije ter sklepanje o predlogih, ki jih stavljajo posamezni zaupniki, politični ali izvrševali odbor;
- e) sklepanje o sprejemu novih sodrugov ter sklepanje o izključenju sodrugov iz stranke;
- e) imenovanje vseh drugih odsekov, ki se bodo smatrali potrebni za agitacijo in organizacijo.

15.) Po vsakem strankinem zboru in kadar bi bila potreba, se konstituirajo zaupniki v volilni odbor, da določijo osebe, ki jih morajo na zboru strankinih pristašev predlagati v politični odbor. Politični odbor si, po izvolitvi, sam začrta področje in program svojega dela, ki ga mora predložiti zaupnikom na odobrenje.

16.) Na sejah zaupniškega zbora sme govoriti vsak poročevalec največ pol ure, vsak pa, ki se oglasi k razpravi, največ 10 minut in ne več, nego dvakrat o eni točki.

17.) Predsednik zaupniškega zbora mora naznaniti zaupnikom vsaj 4 dni pred sejo dnevni red. V slučaju, da je na dnevnem redu važna stvar, se mora poslati zaupnikom tudi dobro očrtano poročilo o zadevi, o kateri se ima razpravljati. V nujnih slučajih se skrajša čas za pošiljatev dnevnega reda na en dan.

18.) Ako čas ne bi več dopuščal sklicati zaupnike in je treba nujno napraviti važen sklep, se skličejo zaupniki tri dni pozneje, ker se morajo natančno obvestiti in jim poročati o storjenem sklepu.

19.) Zaupniki imajo dolžnost poročati svojim sodrugom o sklepih zaupniškega zbora. Izvzeti so seveda sklepi, ki morajo zaradi svoje politične naravi ostati tajni. Ako zaupniki ne bi vršili pra-

vilno svoje dolžnosti, jih mora predsednik na to opozoriti.

20.) Zaupniki, ki so trikrat izostali od seje in se niso opravičili, ali se zaupniški zbor sam prepriča, da so neopravičeno izostali, izgube mandat. V tem slučaju je dolžnost predsednika, da v teku 10 dni preskrbi izpolnitev izpraznjenega mesta.

21.) Kogar zaupniški zbor ne sprejme med pristaše socialno-demokratske stranke, ta sme prizvati na zbor strankinih pristašev. Proti odloku tega zbora ni priziva.

22.) Vsi osebni prepiri med sodrugji, ki imajo vlr v strankinih zadevah, rešuje zato izvoljeni mirovni odbor, ki mora biti sestavljen iz 6 sodrugov. Vanj izvoli izmed zaupnikov vsaka prizadeta stranka po dva člana, dva pa izvolijo zaupniki. Vsi izvolijo predsednika, ki mora biti član jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Proti sklepu mirovnega odbora ostane prizadetim priziv na strankin zbor.

23.) Zaupniški zbor je izvoljen za dobo dveh let. Volitev zaupniškega zbora poskrbi politični odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Trstu takoj po rednem strankinem zboru. Če zaupniški zbor ne deluje pravilno in v zmislu stranke, ima politični odbor pravico razpustiti ga ter razpisati nove volitve.

24.) Zaupniški zbor se mora podvreči parlamentarnemu redu za vse druge stvari, ki niso tu navedene.

(Sprejeto na seji strankinih pristašev v petek, dne 23. julija 1909.)

Politični odsevi.

* **Kričavi Klofač** hoče baje zapustiti državni zbor. Olomuški «Pozor» poroča, da se hoče odpovedati delovanju v državnem zboru in se popolnoma posvetiti strankini organizaciji. Ako državni zbor se ne bo kmalu razpuščen, bo Klofač odložil državnoborski mandat, vsekakor pa pri novih volitvah ne bo več kandidiral.

* **Napad na avstrijskega konzula.** Neznanci so streljali pri Topojanskem mostu blizu Prizrena na avstrijskega konzula Oskarja Prochaska, ki pa ni bil ranjen. Oblast je odredila strogo preiskavo.

* **Spopad ob bosensko-črnogorski meji.** «Magyar Hirlap» poroča, da je prekorčila 19. t. m. črnogorska patrulja v bližini Gjurjevića bosensko mejo. Črnogorci je ustavila avstrijska patrulja, ki je pričela streljati na Črnogorce, ker se niso hoteli vrniti v Črnogoro. En Črnogorec je bil smrtno nevarno ranjen.

* **O hrvatskem saboru** poročajo, da hoče vlada počakati, da končata zagrebški in Friedjungov proces, potem bo videla, ako ji je mogoče iskati med hrvatskimi strankami v saboru večine. Da bi sedanja vlada dobila tako večino, je skoro izključeno, zato bo koncem decembra ruzpustila sabor in razpisala nove volitve koncem marca ali začetkom aprila 1910. Baje računa Rauch, da dobi pri novih volitvah najmanj 20 mandatov.

* **Papež je, kakor poroča** «Vossische Zeitung» iz Rima, nevarno bolan.

* **O zmešnjavah v srbski vojski** poroča belgrajsko «Zvono», da vre med posadko v Nišu, častniki in podčastniki so z razmerami v državi silno nezadovoljni. Vrše se priprave, da se prisili kralja Petra k odpovedi na korist bivšega prestolonaslednika Jurija.

Domače vesti.

— **Slovenske šole v Trstu** so za narodnjakarje tako mično agitacijsko sredstvo, da bodo gotovo nesrečni, kadar jih dobe in tako izgube reklamno frazo. Zakaj kdor opazuje takozvani boj za tržaške slovenske šole, mora priti do prepričanja, da gre gospodi res le za reklamo. Nepristranski ljudje naj sodijo. Lani je bil izvoljen pri Sv. Jakobu odbor, ki je imel voditi akcijo za slovenske šole in vanj sta prišla tudi dva socialna demokrata. Eden je bil izvoljen namenoma, drugi pa slučajno, ker gospoda ni poznala njegovega političnega prepričanja. Na dve seji so bili povabljeni tudi člani političnega odbora jugoslovanske socialno-demokratske stranke in sklenilo se je, da se v vsaki akciji za šole skupno nastopi. Toda narodnjakarjem je postalo sodelovanje socialistov kmalu neprijetno. Že ko se je lani odposlala deputacija k namestništvu s prošnjo za pospešitev poddržavljenja nekaterih učnih moči na civilnemetodovi soli pri Sv. Jakobu, je slavnj odbor prezrl socialne demokrate ter jih ni niti obvestil. Pred kratkim je pa «odbor slovenskih staršev» sklical shod pri Sv. Jakobu, zopet za slovenske šole in zopet niso bili socialni demokrate obveščeni. Seveda se tržaški sodrugji ne pulijo za sodelovanje z narodnjakarji, ki ne pokažejo politične resnobe ob nobenem koraku. Vendar je pa treba opozoriti na komedijo, ki jo uganjajo s tako važnim vprašanjem, kakršno je šolsko. Stališče socialnih demokratov je v tem vprašanju znano in jasno; povedali so, da so pripravljani tudi na radikalne korake, na skupno manifestacijo i. t. d. In če bi

bilo narodnjakovcem kaj ležeče na praktičnem uspehu, bi morali biti veseli, če se pokaže v nastopu čim večja moč. Toda kaj briga te ljudi šola? Če bi bili socialisti povabljeni na shod za njo, se ne bi moglo več tako lahko lagati, da so sovražniki slovenskih šol. In patriotardi imajo le to skrb, da bi veljali pred narodom za edine zagovornike slovenske šole ter da bi mogli obrekovati socialiste. Da bi se več doseglo s skupnim nastopom, jim ni nič mar, kakor jim je sploh zadnja briga šola sama po sebi. Čim dlje je in to je glavna reč. To pa je bilo treba konstatirati.

— **Komu se pa še sanja** o skupnem gospodarskem delu liberalcev in klerikalcev? Tistega, kar je bilo, gotovo ne mara «Slov. Narod» vlačiti iz pozabljenja. Če se torej jezi nad sanjami, mora imeti v sedanjosti povod. In ima ga. In nič težko se ne ugane. Tisti, ki hrepni z vsem srcem, z vso dušo svojo po slogi s klerikalci, je in ostane načelnik izvrševalnega odbora liberalne stranke, župan in poslanec Ivan Hribar, tisti Hribar, ki ga klerikalci najbolj tepo in ki bi hipoma pozabil na vse batine, če bi mu klerikalci le hoteli podati roko. Da se mora liberalni organ jeziti nad svojim načelnikom, je pa na vsak način zanimivo.

— **Pod vlak** je vrisel vsled neprevidnosti poštni kočijaž pri Sv. Pavlu na Štajerskem. Stroj mu je odtrgal obe nogi. Odpeljali so ga v bolnico, kjer je v par dneh umrl.

Shodi.

Delavci v Ljubljani in okolici!

Jutri, v nedeljo 1. avgusta ob 1/2 10. uri dopoldne bo

ljudski shod

na vrtu «Narodnega doma».

Dnevni red je: Zaključenje državnega zbora in delavsko ljudstvo.

Poročevalec sodrug Etbin Kristan. Sodrugji! Delavci! Draginja narasča od dne do dne, vlada pa je zaključila parlament v trenutku, ko je ta imel započeti velevažno delo, zlasti pa sklepanje o pooblastilnem zakonu, ki naj bi vsaj nekoliko ublažil silno draginjo. Državni zbor vsled brezvestne klerikalno-agrarne obstrukcije počiva, zakon o zavarovanju onemoglih delavcev, njihovih vdov in sirot pa se vedno ni rešen. Resitve pa čaka še mnogo drugih zadev, ki so za delavsko ljudstvo velikanskega pomena. Da protestiramo proti brezvestnemu početju meščanskih poslancev, od vlade pa zahtevamo energičnega postopanja v prid delavskim koristim, vas vabimo, da pridete na shod v čim največjem številu ter da pripeljete tudi svoje družine seboj.

Socialno-dem. okrajni odbor.

Shod na Jesenicah. V nedeljo, 1. avgusta se vrši na Savi pri Jelenju javen shod. Začetek ob 3. uri popoldne. Dnevni red: «Namen in posledice obstrukcije v državnem zboru». Poročevalec, sodr. Anton Kristan iz Ljubljane. Sodrugji, agitirajte za obilno udeležbo. — Dopoldne se vrši istotam ustanovni shod «Konsumnega društva za Jesenice in okolico». Prosi se, da pridejo vsi tisti, ki so že vpisani, oziroma ki se nameravajo vpisati.

Zadnje vesti.

Španija in Maroko.

Dunaj, 30. julija. Vesti iz Španije so za vlado nad vse neugodne. V Barceloni je izbruhnila prava revolucija, v Madridu in v drugih mestih pa kaže, da hočejo slediti barcelonskemu primeru. Oblasti nimajo več sredstev, da bi zatrle revolucijo. Velik del Katalonije je do dna insurgiran.

Iz Madrida se javlja: Barcelona je brez luči, brez telefona, brez brzojavne zveze, brez električne železnice. V nekaterih ulicah segajo barikade do viših nadstropij. Podobna poročila prihajajo tudi iz drugih mest. Zdi se, da hoče vlada poslati tretji in četrti vojni kor v Barcelono.

Vodja socialnih demokratov Iglesias je izjavil vladi, če se ne izvrši nasprotna akcija, da izbruhne generalna stavka po celi deželi in se ustavi tudi ves železniški promet.

V Barceloni so revolucionarji gospodarji situacije. Da se prepreči dohod vojašva, so železniški tir razdijani. Revolucionarji oblegajo vojašnice. Vlada je dala na barikade streljati s topovi, a doslej še brez uspeha. Velik del vojakov se brati z uporniki. Generalni kapitan je bil sprejet s streli, kavaleristi, ki so ga spremljali, so se morali umakniti, on se je komaj rešil smrti.

V Melili je upor med vojaštvom. Vsak dan ustrelje nekoliko vojakov radi neposlušnosti. En bataljon se je branil, iti v boj proti Mavrom; odkorakal je v vojašnico in je pustil oficirje same na bojišču. Vojaki silijo častnike, da morajo marsirati pred fronto, vsled česar je toliko izgub med častniki. V boju z uporniki je bilo 11 mrtvih in 50 ranjenih.

Tudi v madridskih vojašnicah se množe slučajji upora.

Iz Katalonije se javlja, da se čete povsod branijo streljati na ustaše.

Cerbere, 30. julija. Iz Barcelone prihaja vest, da so tam zažgali 5 samostanov in več hiš. Artilerija strelja še vedno na barikade. Število

mrtvih je veliko; le pri barikadi v ulici Pintos so našli 60 mrtvih. Iz Port Bou v Barcelono odhajajoči brzovlak za Barcelono se je moral ustaviti v Ilansi, ker je več mostov razstreljenih z dinamitom.

V Madridu je bila pred kraljevsko palačo velika demonstracija in se je klicalo «Dol s kraljem».

Melila, 30. julija. Položaj je resen. Boj je bil že tik pred mestnim zidovjem. Deset viših, mnogo nižih častnikov in 1000 vojakov je ubitih, 1500 mož ranjenih.

San Sebastian, 30. julija. Posadke v Burgasu, Logronu in Vittoriji so dobili ukaz, da se pripravijo za odhod. Poklicani so rezervisti. Kraljevska družina se vrne v Madrid.

Bayonne, 30. julija. Poročila opisujejo položaj v Melili kot kritičen. General Morena, čigar čete so utrjene in demoralizirane, zahteva 75.000 mož v pomoč.

Pariz, 30. julija. Vesti o včerajšnjih demonstracijah pred kraljevo palačo, ki so bile veliko bolj viharne, nego se je začetkoma mislilo, se glase zelo resno. Med množico so bili tudi vojaki; demonstranti so kričali in zvižgali ter zahtevali konec vojne.

London, 30. julija. «Daily Mail» se poroča iz San Sebastiana: Kralj Alfonz je s svojim zetom Ferdinandom in ministrom za zunanje stvari došel v Madrid. Minister izjavlja, da je položaj skrajno kritičen. Kralj namerava takoj sklicati parlament, kar bi pomenilo padec ministrstva. Ko je došel v Madrid, je bil kralj zelo potr in v skrbeh. Že pred nekaj časom ga je v Madridu občinstvo in vojaštvo javno inzultiralo. Tudi kraljica ni popularna. Neki list je pisal že pred 2 meseci, da je prestol v nevarnosti. Včeraj je bil pri generalu Lopez Dominguez generalski pogovor. Misli se, da je najhujše že končano. Vlada trdi, da ima generalni kapitan v Barceloni dovolj čet, da napravi red. Baje se mu je posrečilo, razdejati barikade s kanoni. Brzojavna in telefonska zveza z Barcelono je zopet napravljena.

London, 30. julija. Iz Barcelone se javlja: Neposredni povod ustaji je bil v ponedeljak ta, da so na podlagi vojaške sodbe ustrelili devet vojakov. Več vojakov je pometalo, ko so prišli na barke, medaljone z Marijino sliko, ki so jim jih dale pobožne dame, v morje. Ko se je izvedelo za izvršitev smrtnih obsodb, so delavei povsod ustavili delo. Več tovarniških ravnateljev je umorjenih. Zene so se udeleževale bojev in so stale v prvih vrstah.

Cerbere, 30. julija. Iz Barcelone dohajajoči potniki, ki so prišli najprej z ladjo in potem peš do Gerone, pripovedujejo, da so revolucionarji zažgali vse samostane razven enega. Artilerija je razdejala mnogo hiš in ubila mnogo ljudi.

Madrid, 30. julija. Artilerija je po hudem boju razdejala barikade. Kavalerija je naskočila ustaše v predmestjih. Revolucionarji so imeli velikanske izgube. Kar jih je ostalo še živih, so se vdali.

Cerbere, 30. julija. Včeraj ni odšel noben vlak na Špansko.

Berolin, 30. julija. V Kataloniji je železniški promet še vedno ustavljen, brzojavne zveze se trgajo.

San Sebastian, 30. julija. Vlada je zaprla voditelja socialistične stranke Patto Iglesiasa in 22 ljudskih voditeljev. Revolucionarno gibanje je baje v Taragoni, Saragossi in v Figuerasu potlačeno.

Shod v Podgori. V nedeljo, 1. avgusta ob 3. uri popoldne bo na vrtu društvenih prostorov v Podgori pri Gorici javen shod z dnevnim redom «Delavske organizacije». Poročevalca sodruga dr. Dermota in Petejan. Shoda in debate se udeleži tudi predsednik goriske N. D. O. Vladimir Knaflič. Vsi sodrugji se vabijo na zanimivi shod.

Stavka v Ajdovščini. Gorica, 29. julija. Naš zaupnik je dognal, da je ravnatelj s svojim sinom streljal na delavce, ko niso storili nič drugega, nego da so se zbrali pred tovarno, pa klicali in zvižgali. Vsled streljanja so delavci izgubili zavest ter so naskočili tovarno kakor smo že javili. Natančnejše poročilo sledi.

Gorica, 30. julija. Stavka v Ajdovščini je končana izza konference, ki se je včeraj vršila pri okrajnem glavarstvu v Gorici. Vspeh je za delavce zelo problematičen. Na delo se sprejmo vsi, obljubilo se jim je tudi, da se bo z njimi bolje ravnalo, kar se tiče plač, se jim pa obljubuje, da se jim zvišajo, kadar bodo boljše kupčije, češ, da bi podjetju sedaj bolje kazalo, zapreti tovarno. A smatrati se mora še za srečo, da ni delavcev zadela izguba.

Turčija. Berlin, 30. julija. Iz Jafe se poroča, da je neki maročanski Arab ob belem dnevu na javni cesti zabodel priorja armenskega samostana ter ranil nekega avstrijskega podanika. Morila so prijeli.

Vojna sodišča v Perziji. Teheran, 30. julija. Danes zjutraj so bili pred vojnim ministrstvom obešeni prvi reakcionarci, ki jih je vojno sodišče obsodilo na smrt. Na novo je dala vlada aretirati in prepeljati v vojno ministrstvo več uglednih oseb, med njimi tudi par artilerijskih oficirjev, ki so se lani udeležili bombardma na parlament.

Listnica upravnistva.

Zlemperger, Glencoe Ohio: Denar sme prejeti. Pozdravi!

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

Rdeči Prapor

Raznoterosti.

† Vlom v državno pravdnitvo. Neznani zlikovci so vlomili v Segedinu v državno pravdnitvo, odnesli razne spise, corpus delicti itd.

† Spomenik namestniku Potockemu. Poljski narodni svet je določil za zgradbo spomenika umorjenemu namestniku grofu Potockemu 140.000 K. Dosedaj je nabranih 100.000 K.

† Lillencron umrl. Znani nemški pesnik Detlew pl. Lillencron je dne 22. t. m. umrl na svojem gradiču blizu Hamburga.

† Vihar v Mehiki. «Lokalanzeiger» javlja iz New Yorka: V Mehikanskem zalivu divja grozovit vihar. Mesto Kalveston je popolnoma izolirano in morski valovi groze ga poplaviti.

† Vojaška patrolja utonila. Iz Blankenburga poročajo: Neka vojaška patrolja je dobila nalogo, naj prekoraci potok Mönche-Mühlen. Dasi patrolja ni znala plavati, je šla v potok, v sredi potoka je pa utonil patroljo vodeči podčastnik in dva vojaka.

† Strašen vihar. V ruski Podoliji je divjal strašen vihar. Poljski pridelki so popolnoma uničeni. Mnogo hiš je vihar razrušil, toča je ubila 4000 ovac in 13 pastirjev.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Ceniki zastonj in
poštne prostol

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarja in trgovca
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40—19

Modna trgovina.
P. MAGDIĆ
Ljubljana
nasproti glavni pošti

priporoča: 35—14

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
zastave, trakove in znake.

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek
: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno dole spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani

A. Lukić

52—41

Pred škofijo šte. 19.

Ustanovljena 1847.

52—26

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

**Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
spanske sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati vozički i. t. d.**

Najnižje cene.

Najsolidnejše blago.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri

52—35

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

Josip Leon
krojaški mojster

Celje Gosposka ulica 4
Gosposka ulica 9

se priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojna
naročila.

Posebno se priporočam cenjenemu prebivalstvu
iz Trbovelj in okolice ter naznanjam, da pro-
dajam ob plačilnih dnevih

10—9

v Trbovljah na Vodi
v hiši gospe Plevčak.

Vzamem tudi mero za obleke, katere izvršim do
prihodnjega plačilnega dneva.

Restavracija International

v Ljubljani

Resljeva cesta šte. 22
se priporoča.

Točijo se pristna vina in sveže
pivo. Na razpolago je vrt, kegljišče
in salon.

Se priporoča

Marija Petrič
restavraterka.

31—9

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfve ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Častna delavnica

za popravila in nova del a.

Cene najnižje. Solidna postrežba.

Kmečka delavska
gospodarska zadruga
v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej
po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskim odjemalcem, po-
sebnemu občnemu konsumnemu društvu v
Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča
veliko množino še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rihemberga, Kamanja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroškem in drugod.

Zadržno vodstvo.

45

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdka za
naročevanje osir. nakupovanje

Čopčev za plekarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104—66

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilniška, brezbarvna in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
1. 1892.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1892.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Maščobo za usnje.

Oljnatih barv, priznana najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterkega in štukaturnega.

Karbolneja, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudinskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzoročev za slikarje, najnovejših.